

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščansko-socialno glasilo.

Štev. 6.

V Ljubljani, dne 6. februarja 1897.

Letnik II.

„Slovenski List“ izhaja vsako soboto. — **Naročnina** mu je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrta leta 1 gold. Posamične številke se prodajajo po 7 novč. — **Dopisi** pošiljajo naj se uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** naj se pošiljajo upravištvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani, Resljeva cesta št. 5. — **Oznanila in poslanice** se računajo po ceni navadni v Ljubljani. Naročnikom 10% ceneje.

Po razbitem kompromisu.

Kakor Izraelci obljubljenega Odrašenika, tako težko vsi pravi Slovenci pričakujejo na Slovenskem miru. Uzradovali so se posebno obmejni Slovenci, ko so začeli, da so se na Kranjskem, odkoder jim prihajajo požarne iskre, začela pogajanja o kompromisu in spravi. Veseli so bili zlasti somišljeniki, zbrani okrog „Slovenskega Lista“, saj je ta list bil zato ustanovljen in iskreno pozdravljen, da bi pomogel k združenju Slovencev. A varali smo se. Namah so utihnili sirenski glasovi o miru in že doni vojna tromba, že se razlega šumenje ljute volilne borbe. Brat zoper brata! Konč boja mora biti uničenje, in sicer ne uničenje tisočletnega sovražnika, ampak rodnega brata. Pred kratkim sta še oba skupaj veselo zidala, kar zdaj razjarjena skupaj podirata.

Že prvi glasovi o sklepanju kompromisa nudajali so nas z bojaznijo, da se vse razbije. In zakaj? Nedostajalo je odkritosrčne želje po miru na obeh strankah. Obe stranki sta hoteli s kompromisom spraviti nekoliko svojih prijateljev v državni zbor, in sicer tako, da bi ne pele mošnjice. Po tej kratki komediji bi se boj nadaljeval. Zato si niti poslanci katoliškonarodne, niti oni narodne stranke niso upali poprašati: kaj pa bodi podlaga miru? Programa obeh strank sta si tako podobna, da si zaradi tega stranki ne moreta očitati. Obe imata na programu tri bistvene točke, ki naj vežejo naše bodoče poslance v jeden klub, namreč: krščanstvo, narodnost in na gospodarskem polju krščanski socializem. Toda zbrane merodavne osebe so čez meje programa že škilile po drugih ljubicah. Jedne je ulekla na se nemška katoliška ljudska stranka, druge pa starikava nemškoliberalna svoboda. Dipauli — Žvegelj! Slovenski narod pa bo raztrgan v sredi med obema! Zato sta oba

ljubljska dnevnika vesela, da se bode boj nadaljeval, in si upata še ljudi slepiti, da bratomorni boj narodu koristi. Tako je pisal „Slovenski Narod“ zadnji ponedeljek: „Dobro, sprejeti moramo boj in ga bomo bojevali z vso unemo v čast in hasek svojega naroda“. Mi pa pravimo: ne v čast in hasek, ampak v največjo sramoto in škodo našega naroda.

Kompromis se je razbil zaradi mandata v notranjskih kmečkih občinah, dasiravno nobena teh dveh strank ne more sigurno reči: moj je! Katoliškonarodna stranka ga doslej ni imela, narodna ga je pa toliko že izgubila, da si dosedanji poslanec, stari parlamentarec dr. Ferjančič ne upa ondi več kandidovati. Ali bi ne bil tedaj prav na Notranjskem umesten kompromisni kandidat, mož, ki ne stoji za to ali ono osebo, temveč za skupnim programom? Ako sta res obe stranki želeli miru in jugoslovanskega kluba, ali bi ne bilo glede na ta klub vsejedno, če pride narodni, ali pa katoliškonarodni stranki jeden poslanec iz trebanjsko-kočevskega, ali pa iz notranjskega okraja? Poslanca obeh okrajev bi sedela in delovala v istem klubu. Oba se že zdaj imenujeta „narodna“. In tudi nevarnosti bi ne bilo, kakor je zdaj, da v prvem okraju zmaga Nemec, ali pa od kočevske milosti odvisni napol Slovenec. Ali so se tedaj res začela pogajanja zaradi potrebe jugoslovanskega kluba? Kdor je prepričan, da je klub potreben, ta ne išče slepilnih fraz in uzrokov razdora. Potrebo takega kluba gotovo čutijo rodoljubni Notranjci bolj, kakor njihovi ljubljanski generali. Ako bi ne bilo hujskačev, sporazumelo bi se hitro notranjsko zavedno ljudstvo, ker ve, da smo Jugoslovani ničla, ako so naši poslanci v treh klubih; važen činitelj pa, ako so jedini. Po številu članov kluba se pri snidenju državnega zbora določijo člani v posamezne odseke, kjer se že odločuje usoda zakonom.

Narodna stranka še ni sklicala shoda zaupnih mož, da bi oficijalno povedala mnenje o jugoslovanskem klubu, pač pa je to storila katoliškonarodna stranka dne 28. januarja. Toda sklenjena resolucija te stranke nas je le potrdila v domnevanju, da jej je govoričenje o jugoslovanskem klubu bil le pesek v oči. Od dr. Šušteršiča predlagana in od zbora sprejeta resolucija se glasi tako skrivnostno, kakor da je mož sedel na trinožnem stolu prerokinje Pitije. Ta „ibis redibis“ se glasi: „Shod zaupnih mož katoliškonarodne stranke izjavlja, da naj poslanci izvoljeni v državni zbor od katoliškonarodne stranke složno in solidarno postopajo v narodnih uprašanjih z vsemi jugoslovanskimi poslanci. Glede na obliko tega složnega in solidarnega postopanja pa odločuje izvoljeni poslanci katoliškonarodne stranke sami v sporazumu z vodstvom stranke“. V narodnih uprašanjih tedaj ne bodo glasovali z Nemci ali Italijani, ampak z Jugoslovani, in še to le, ako najdejo primerno obliko! Po tej resoluciji lahko gredo katoliškonarodni poslanci v kateri klub koli: ako oblika ne bode taka, bode pa drugačna. Na vse strani pa morajo biti odprta vrata. Bati se je pri teh razmerah, da si bode slovenska delegacija iskala ločenih stolov v zbornici. Tega ne bodo krivi ne programi strank, ne dobro slovensko ljudstvo, ampak mrkači, ki se hočejo še dalje na vsak način trkati, dasiravno so že vsi krvavi. Na Notranjskem posebno mora teči križ vročih čel — tako si mislijo voditelji obeh strank — potem bode rešena Slovenija. Mi pa menimo, da bi bilo še bolje, ako taki voditelji naroda nastavijo rajši svoje črepinje proti trdim kraškim čerem in si jih razbijejo. Gnusnega trkanja bi bilo konec in ubogi slovenski narod bi našel zaželjeni mir, kateri mu je za obstoj nujno nujno potreben.

O stoletnici

Vodnikovih „Lublanfkih Noviz“.

Rodoljubi skušajo ustanoviti slovensk časnik.

Skoraj četrto stoletje je minilo, odkar so zamrle Vodnikove „Lublanfke Novize“, pa do prvega poskusa, da bi se zopet osnoval slovensk časopis.

L. 1824. se je spočenal v Ljubljani tednik „Slavinja“. Dopisi Jarnikovi in Slomšekovi profesorju Metelku nam osvetljujejo prave, ki bi ga imela „Slavinja“. „Prva in najpotrebnejša reč je slovenski časnik, ki ga Ljubljančani mislite dajati na svetlo, da se prime zboljšani črkopis in po času ljudstvo pripravljati, da se bode moglo vdeleževati koristnih ved, ki se po njem imajo razširjati“, pisal je gori omenjenemu slovničarju Jarnik (Jezičnik IX. 23). On je radostno pozdravil Metelkovo „Lehrgebäude der slow. Sprache“, prisvojil si njeno pisavo ter zložil za novi časopis pesem „Ostrovica“. Slomšek, ki je l. 1824. kot semeniški duhovnik celovškemu bogoslovcem razlagal slovenščino ter poloma dobival izpod tiska prihajajočo Metelkovo slovnicu, pravil je Burger, ko je bil v Ljubljani, da se snuje slovensk časnik. „Ko sva bila prvič skupaj z g. Jarnikom — piše Slom-

šek Metelku — in sem mu pravil o časniku ter ga prosil, naj tudi on po svoje pomaga, je ves vesel obetal ter velel ljubljanskim rodoljubom slovanskim povedati, da je pred nekaj leti že to svojo željo razodel bil čast. g. prof. Jakobu Zupanu, naj se vstanovi tak slovensk časopis. Sicer mi je g. Stupica v svojem poslednjem pismu podrl skoro vse upanje, da vziđe nam časnik; pošljem Vam vender te dve pesmi, po Vaši želji in po svoji obljubi, pa si naj izprosim za to tudi „Krajinas dona gratis data“. Ako vender časnik vziđe, dopisovala bi vanj po moči skoraj ter sprejemala ga tudi Koroska in Štajarska“. (Jezičnik IX. 16.)

Ko je Vodnik izdajal „Lublanfke Novize“, spale so še slovenske pokrajine. Od nikoder ni dobil odziva. Zdaj pa prihaja iz najbolj ogrožene slovenske dežele — iz Gorotana — v Ljubljano uzpodbudek bodreč ondotne rodoljube, naj se lotijo slovenskega časnika. Od ondot mu prihaja prvi prispevek.

Neugodne slutnje, ki jih izraža Slomšek v navedenem pismu, so se obistinile. Slovenski tednik „Slavinja“ ni prišel na svetlo. Prošnja tedanjega kaznišniškega kurata na ljubljanskem Gradu Janeza Ciglerja, duhovnika v p. Ksaverija pl. Andriolija in kamniškega kape-

lana Ignacija Holzapfla na deželno vlado v Ljubljani, da bi smeli izdajati omenjeni list, bila je odbita. Dotično prepoved je izdalo policijsko ministerstvo dne 1. prosinca 1825. Uzrok zabranitvi „Slavinje“ je bila reakcijska mora, ki je ondan tlačila vso Evropo, njeno težo je morala čutiti tudi uzbujajoča se Slovenija. Neposreden povod prepovedi pa je dala kvalifikacija, ki jo je bil sporočil ljubljanski škof Anton Alojzij Wolf ob imenovanju gospodih vladi, menec, da se jim z moralnega in političkega stališča ne more sicer nič očitati, da pa nimajo potrebnih vednosti, ki bi jih usposabljal za izdajanje takega časnika. (J. Lego v „Ljubljanskem Zvonu“ 1886, 316.) —

Dvanajst let pozneje. — Na graškem šetališču se sprehajajo trije slovenski dijaki. Nenačadno razuneti so. Slovanska ideja je tista os, krog katere se suče njihov pogovor. Veselje se književnega napredka bratov Rusov in Poljakov, Čehov in Hrvatov. Povsod se obdeluje narodno polje, samo na Slovenskem gospoduje grobni mir. Ta misel jih teži.

„Kje si nam zaostala, Slovenija, jedina hči našega vročega zaupanja?“ uzdihe jeden iz med njih.

Izvorni dopisi.

Z Goriškega. Volitve torej so tu. O kandidatih nekateri ugibajo. O dveh kandidatih, to je o dr. Gregorčiču in Alfr. Coroniniju vlada popolna sloga. Njiju delovanje je najboljši priporočilo, in nihče ne dvomi, da še nadalje ostane v državnem zboru. Kaj bo v veleposestvu, je težko danes uganiti. Tu pojde za par glasov tja in sem. Splošno se sodi, da v veleposestvu propademo, kajti zadnjič so do zmage pripomogli nekateri veleposestniki iz nižje Furlanije. Vsekakor v veleposestvu bode borba najhujša. Ako bi vsi Slovenci do zadnjega glasu prišli na volišče, mogoče bi šlo, drugače ni upanja, da zmagajo Slovenci. Toda do volitve v veleposestvu je še precej časa in med tem časom utegne priti še marsikaj vmes, kar bode v korist Slovincem in v škodo Lahom, ali pa tudi narobe. Ko bi slovenski veleposestniki zmagali, tedaj ostane še eden mandat prost. Kdo naj stopi na to mesto? Radi tretjega kandidata, kakor vse kaže, ni še vse na čistem. Mogoče, da naše politično vodstvo ima že kakega pripravljenega za to mesto, ali do zdaj se ni še izjavilo, kar je tudi povsem modro. Vkljub vsemu temu drznemo se k temu nekaj opomniti, kajti od neke strani se čujejo glasovi o dveh kandidatih, ki sta c. kr. uradnika. Dasi globoko spoštujemo oba gospoda, vendar nam se zdi kandidatura odvisnih c. kr. osob silno nevarna, posebno ako dotičniki imajo otroke po šolah. V kakšne zagate utegne priti čisto ljudski zastopnik v sedanjih razmerah, misli si lahko vsakdo. Od znane strani se omejuje politična svoboda duhovnikom, ki so do zadnjega časa veljali za najneodvisnejše narodne delavce. Zaradi najnovejših nauk o znani avtoriteti — ima že duhovnik svoje pomisleke, ali bi kandidoval ali pa ne. Ni vsak duhovnik sposoben na zgoraj — resnico v obraz povedati; za tak čin treba je še precej poguma. Še bolj omejena je politična svoboda pri c. kr. uradnikih. Ljudski zastopnik uradnik ne sme se dotikati kočljivih političnih točk, ne prishodih ne v javnih zastopih, spuščati se sme le bolj v indiferentne stvari. Slovenci pa na Goriškem potrebujemo popolnoma neodvisnih in neustrašenih zastopnikov, ki so pripravljeni stopiti v najhujšo opozicijo z vladnim zistemom. Nikakor se ne moremo sprijazniti z mislijo, da prihodnji jugoslovanski klub naj stopi v vladno večino. Oprostite, gospodje, to nam ne more v glavo! Ali nas ni še izmodrila britka izkušnja zadnjih 20 let? Kje so dejanja od storjenih obljub? Kje je enakopravnost? Kje so slovenske šole? Kje so gospodarske preosnove? Kaj se je storilo v

prid kmetijstvu? Kje je preosnova ljudskih in srednjih šol na krščanski podlagi? — Ali je kaj upanja, da bo pribodnja večina naklonjena krščanskosocijalnim preosnovam? Nikoli ne. Od Poljakov — prosim, tu izražam svoje osobno mnenje — ni ničesar pričakovati. Oni sedaj izkoriščajo ugoden položaj in skrb za se v prvi vrsti. Sedanji voditelji poljskega naroda gledajo v prvi vrsti na svoje stanovske koristi. Zato pa ona večna in skrivna posvetovanja z različnimi stranikami. Ko kdaj mnogo milijonov pridobe za svojo ožjo domovino, n. pr. za ceste, uravnanje vod, železnice i. t. d., tedaj poreko Čehom in Jugoslovonom: z Bogom, ne rabimo vas več ter umaknejo se v stran, prepustivši državne vaje drugim. Po našem mnenju so vsa skrivna pogajanja, vabila k dvornemu obedu, prijazno občevanje z našimi zastopniki na jugu i. t. d. ie golo slepilo in priprava za obnovevitev pogodbe z Ogrsko. Ko bo jedenkrat pogodba z Ogrsko pod streho, tedaj vse obljube, resolucije i. t. d. ostanejo v zraku in na papirju. Dokler ni izvršena narodna enakopravnost, dokler nimamo slovenskih šol, sploh dokler nam visoka gospoda na Dunaju dejanj ne pokaže, dotlej ni eden poslanec na jugu ne bi smel ostati v vladni večini, pač pa stopiti bi moral v najstrožjo opozicijo. Za to pa morajo biti poslanci neodvisni, na vse strani prosti. Rekli smo!

Iz Gorice, dne 2. februvarja. (Deželni zbor. — Volitve.) Naš deželni zbor imel je v torek 26. januarja drugo sejo, katera je znamenita po tem, kar ni prišlo v sejo, in pa brez pomena. Seja je bila napovedana ob 11. uri dopoldne, a ob poludne se ni začela. Slovenski poslanci so morali čakati skoro jedno uro svoje tovariše italijanske narodnosti na mrzlem hodniku; nad to brezozirnostjo so se maščevali s tem, da jih je osem odšlo, in če ne bi dva ostala, ne bi bilo druge seje isti dan.

Sicer se začenja zasedanje pod utisom volitev, torej politične razburjenosti. Vse je tako nekako nervozno. A kakor da ne bi bilo že to dovolj, splezalo je na površje uprašanje o „tržiški ravani“, ki mora razburiti Slovence, ker imajo sedaj zopet jeden dokaz več v rokah, kako se misli in postopa z njimi. Dežela ima pri tem podjetju 380.000 gld. glavnice in ima torej vsekakor pravico smatrati to kot deželno in ne zasobno stvar, pri kateri ima prvo besedo deželni zbor. Tega prepričanja je bilo menda tudi ministerstvo, ki je vsekakor hotelo, da se to uprašanje konečno reši. Vlada je bila voljna dati gospodom v Furlaniji 660.000 gld v to svrhu, a potem deželnega zbora, kar je vsekakor pravilno; a naš deželni glavar, tresoč se pred največjim intrigantom v deželi, zaprečil je to temu na ljubo.

Ako bi prišla namreč stvar v deželni zbor, imeli bi Slovenci priliko, uprašati pobota od Italijanov; potreb imamo brezbrojno, ker smo bili dolgo zamarnjeni. A označenemu lisjaku, ki je pri onem podjetju osobno udeležen, ni bilo to prav, zato je pa moral glavar zaprečiti, da ne pride „tržiška ravan“ v deželni zbor, ampak da se vse to velikansko podjetje poravnava le pod roko. Tako postopanje mora pač Slovence skrajno razburiti. Drugod varujejo in čuvajo glavarji v prvi vrsti pravice deželnega zbora; pri nas pa porabi glavar ves svoj velik upliv v to, da se krči pravica deželnega zbora radi tega, ker je Italijanom tako prav. Tako velikansko in za vso deželo važno stvar brne iz deželnega zbora, le da bi Italijanom služil. To je zelo nevaren precedens. Ob dani priliki poravnajo druge važne stvari brez deželnega zbora zasobno med seboj in konec bode, da bodo smeli priti slovenski poslanci v deželni zbor ter prijazno se posmehljati gospodom Italijanom, da privolijo milostno razpravo o katerikoli malenkosti.

Takega postopanja deželnega glavarja Slovenci ne smejo trpeti; slovenski poslanci so dolžni paziti na to, da ne krši niti glavar niti kdo drugi deželnozbornskih pravic in pristojnosti. Vsaka deželna stvar naj pride tudi v deželni zbor in naj se tam razpravlja, ne pa zasobno poravnava.

Poleg volitvene razburjenosti tlači sedaj tudi ta mora naš deželni zbor in ob takih odnosih ni pač pričakovati, da bi prišli do cilja. — Zdi se celo, da diši v deželni palači po krizi.

O volitvah in kandidatih se mnogo piše in govori, toda vse se še le poraja, danes torej ni še mogoče poročati zanesljivih vesti. V veleposestvu — pravijo — kandiduje dr. Versegnassi, deželni odbornik, proti grofu Alfredu Coroniniju. Za kmečke občine v Furlaniji imajo že sami konservativci dva kandidata za jedno mesto, in sicer semeniškega prof. Faiduttija in župnika Zanellija. Malone gotovo je, da postavijo tudi liberalni Lahi svojega kandidata v tej kuriji. Za mesta in trge ni še proglašen italijanski kandidat. Govori se, da mislijo usiliti zopet dr. Maranija; vendar se nam to ne zdi verjetno v oči-gled velikanski blamaži, katero je doživel g. Marani po svoji zadnji izvolitvi.

Mi Slovenci smo mirni in gledamo zaupno v bodočnost, naše ljudstvo in naši volilci so tako izvežbani, da se lahko nadejamo zmage v treh skupinah. Za sedaj je gotovo, da bosta kandidovala gospoda dr. Gregorič in grof Alfred Coronini, o tretjem kandidatu se javno še ne govori, ker ni še čas za to.

Iz Celovca. Hud je boj, kateri bojujemo koroški Slovenci za narodni obstoj, za svoje pravice. Z vsemi mogočimi sredstvi naskakuje naši nasprotniki našo posest, da bi nas ugonobili. Njih sovraštvo do nas Slovencev je tako strastno, kakoršnega bi težko našel med posameznimi plemeni necivilizovanih pokrajin. Ako se Slovenec oglasi in pokaže, da še živi, takoj je vse Nemštvo na nogah zoper „predrznega“, ki se je ugal prositi svojih pravic. Navesti hočem tu nov dokaz te grmanske nestrpnosti in zlobe.

V prvi seji deželnega zbora dne 26. januarja je stavil novoizvoljeni slovenski poslanec Grafenauer predlog, da bi se stenografski zapisniki izdajali tudi v slovenskem jeziku, rekoč med drugim, da to ni prenapeta narodna zahteva, ampak živa potreba, ker mnogo slovenskih županov ne umeje nemških zapisnikov. Toda čuj! vzdigne se hitro nemški dr. Lemisch (skoro gotovo slovenski Lemež) in zatrobi pateristično: „Ta predlog je prvi atentat, ki se je storil v novi zbornici na Nemštvo, in mi ga moramo takoj z vso odločnostjo zavriniti“. In da našo odločno zavrnitev kolikor mogoče krepko označimo, predlagam, da pri tem predlogu pridemo na dnevni red.“ Poslanec Einspieler protestuje proti temu, da bi se Grafenauerjev predlog smatral za atentat na Nemštvo, zagovarja njegovo opravičenost in apeluje naposled na čut pravičnosti pri Nemcih. Toda zaman! Z nova napade Slovence dr. Steinwender rekoč: „Predlog ni morebiti ravno atentat, a je vsekako frivolna demonstracija proti Nemcem, katero mo-

„Na Hrvaškem izhajata dva časnika, Slovenija pa nima lista, ki bi dramil njene sinove. Celo „Kranjske Čbelice“ ni več na dan,“ meni drugi.

„Mesto nje pošljimo kaj drugega Slovincem, pošljimo jim list, ki bo želeče oči naših Slovencev vodil za sabo. Pošljimo jim „Metuljčka“! meni tretji tovariš.

„Da, „Metuljčka“, zlatoperotnega ljubčka rož!“ uzkliknejo mladi rodoljubi: Stanko Vraz, Miklošič in Trstenjak.

„Ti mu daš usta, — veli Miklošič Vrazu — Trstenjak noge, jaz drugo truplo, dr. Prešerin nam mora poslati peroti; metulj je gotov; ali kje je solnce, ki bi ga oživilo? Kje so novci za tiskanje? zakaj tega niti knjigar Ferštel niti kdo drugi ne uzame v zalogo. Brez novcev ne opravimo nič.“

„Jaz dam pet rajniških“, oglasi se jeden izmed tovarišev.

„Jaz deset, jaz deset“, hitita druga dva.

„Ne dam se vama v sramoto, jaz tudi deset!“ popravlja prvi svojo obljubo.

„Dobro, zdaj imamo trideset rajniških; koliko pa velja tiskanje?“

„Šestdeset!“

„Dobro. Kdo bi utegnil še pristopiti?“ Spomnijo se rodoljubov: dr. Kočevarja, Matijašiča, Muršeca, davčnega kontrolorja Dominkoša; tega so si izbrali za blagajnika.

Dne 2. malega travna 1837 je pismeno poprosil Vraz drja. Prešerna, da bi stopil v kolo „Metuljčkovih“ sotrudnikov, „da se ne bo treba „Čbelici“ sramovati svojega tekmeča.“ Pozneje je pisal Muršecu, naj mu pošlje kako pesem za omenjeni list; prosi ga, naj nabira naročnike; naznanja mu, da ima že dovolj gradiva za prvi zvezek.

Z „Metuljčkom“ so namerjali dati prej omenjeni rodoljubi Slovincem leposloven časopis, ki bi bil prinašal pesmi in sestavke v prozi. Obledi so ga hoteli v novo češkoilirsko črkopisno obleko Gajevo, zoper katero pa je ugovarjal Miklošič, ki se je strastno držal bohoričice. Vsi so bili jedini v tem, da naj se novi list izdaje v štajarski slovenščini, katera je bližja hrvaščini nego kranjska slovenščina. (A. Fekonja, Stanko Vraz, pesnik in pisatelj slovenski, v „Kresu“ III. 613—616).

„Metuljčka“ ni bilo na dan. Njegove predrojtvene smrti je najbrže kriv prestop Stanka Vraz k Ilircem spomladi l. 1837. —

Ista usoda je zadela „Zoro“ — časopis, ki ga je hotel osnovati tiskar Jožef Blaznik v Ljubljani. L. 1838. je prosil vlado, naj mu dovoli izdajanje slovenskega časnika, ali prošnja mu ni bila uslišana (Jezičnik ali Metelko v slov. slovstvu XXI, 54).

ramo takoj zavrniti. Mi nimamo časa, da bi se pečali s takim nezmislom; kajti nezmisel je, da bi se nemški govori v drugem jeziku stenografovali; to bi bila umetnost, katera se mora prej izumeti. Ta odgovor Steinwenderjev je sam največji nezmisel; kajti podtikati komu nemožno zahtevo, da bi se nemški govor istočasno v slovenskem jeziku stenografoval, je jasna bedastoča, a osvetljuje prav dobro zlobo naših nasprotnikov. Pri glasovanju je dobil seveda Grafenauerjev predlog samo slovenske glasove (Einspieler, Grafenauer in Muri).

Čujte torej, kranjski bratje, kaj se pri nas smatra že za atentat na Nemštvo! Ko bi imeli le deseti del onih pravic, katere uživajo Nemci na Kranjskem, bili bi zadovoljni. Ko bi se pa nam, ki nas je 120.000 proti 200.000 Nemcem, na migljaj izpolnjevale vse srčne želje, kakor se izpolnjujejo onim petim odstotkom Nemcev na Kranjskem, preuzeli bi se pa, postali bi oholi. To je dobro, da se nam tega greha ni treba bati.

Iz Celovca, dne 31. januarja 1897. (Deželni zbor.) Naš novi deželni zbor pričel je svoje prvo zasedanje v svoji osmi volilni dobi. Deželni predsednik je otvoril zbor in predstavil novega deželnega glavarja grofa Gočssa, in leta je v daljšem govoru razpravljal o raznih stvareh, s katerimi se bode bavil zbor v tem zasedanju, in pozdravil vse poslance. — Deželni zbor je v preteklem tednu imel več sej, v katerih so se razni predlogi in peticije izročile dotičnim odsekom. Nekake važnosti je imela 3. seja z dne 28. t. m., ker je vlada zopet predložila predlogo svojo, da se uvede verozakon na zgornji naši višji realki, katera predloga se je brez debate odstopila odseku. O nje usodi se še ne more sklepati, dasi se govori, da bodo nacionanci z ozirom na bližnje državnozborske volitve za njo glasovali. Največjega pomena za nas koroške Slovence je 1. seja. Prvikrat po preteku celih 50 let doneli so po naši starodavni deželnozborski dvorani miliglasovi slovenskega jezika. Naši vrli slovenski poslanci Einspieler, Muri in Grafenauer storili so obljubo v slovenskem jeziku in slovesno klicali: „Jaz obljubim!“ Drugi važni dogodek se je pripetil, ko je predlagal poslanec Grafenauer, naj se stenografski zapisniki izdajejo tudi v slovenskem jeziku. Sedaj ropot in polom. Poslanec Einspieler je govoril za predlog in poudarjal, da mnogo občin, ki jih on za stopa, ne zna nemški. Nacionanci so ustajali drug za drugim in imenovali to prvi „atentat na Nemštvo“ ali izzivanje in „demonstracijo“. Nemška nacionalliberalna stranka je seveda ta predlog odklonila. Zanj glasovali so le slovenski poslanci Einspieler, Muri in Grafenauer. Nemški konservativci, poslanec Jan. Huber je pa med glasovanjem — zbežal, dasiravno v istem volilnem okraju in od istih volilcev voljen, kakor Grafenauer — zbežal je in pred njim še nekdo drugi — oh prežalostno, zato molčimo. Sedaj vidi slovenski narod, da nam ubogim trpinom Nemci, bodisi da so ti ali oni, niso naklonjeni in nam nočejo privoščiti niti najmanjše stvari. Porušena je sedaj i ona zveza, ki se je lani med nami in konservativnimi Nemci sklenila in iz katere se je pojavila naša znana „katholische Volkspartei“.

Od Drave ob Blaškem jezeru, dne 1. februarja 1897. (Sijajen shod.) Skoro smo mislili, da se nam naš politični shod na Dravi ob Blaškem jezeru ne more toliko sijajno izvršiti. Ravno v tem kraju je naš narod že najbolj popačen in izprijen; ravno tu so si nemški nacionanci iz Beljaka, naši kmečki osrečevalci „Bauernbunderji“ iz Celovca in nekoliko tudi naši nemški socialni demokratje največ tal pridobili s tem, da razširjajo tu svoje liste, ki se penijo sovraštva do Slovencev in naše vere. A iznenadilo nas je, ko smo videli naše ljudstvo zbirati se k shodu. Naši slovenski oratarji niso se dali preplašiti po nasprotnikih, ki so se največ trudili, da bi odtegnili ljudstvo od shoda. Prostorna dvorana bila je do zadnjega kota polna. — Prvi govornik g. Legat, ki je kot

podpredsednik društva otvoril zborovanje, pozdravil je z iskrenimi besedami zbrani narod, naslikal v prav živih barvah rane, prizadete našemu kmetu po liberalnonemški gospodujoči gospodi, navedel uzroke, vsled katerih kmečki stan vidno čedalje bolj propada, a tudi povedal, da oratar naš i v prihodnje nima boljših časov pričakovati, če se ne otrese tistega vednega klečeplastva okoli nasprotnikov — liberalcev, ter se oklene istih, ki so njega jedini prijatelji. S pohvalo in naudušenjem sprejeli so kmetje ta izvrstni govor. O volitvah sploh in o bodočih volitvah posebe govoril je nauduševalno in prepričevalno novi naš deželni poslanec g. Grafenauer. Uverjeni bili smo že prej, da je on iskren in delaven rodoljub, znali smo, da je baš on voditelj vrlih naših Zilanov, a da njemu, ki si je le z lastnim trudom in delom prilastil popolno znanje slovenskega jezika in došel do potrebne omike, teče beseda slovenska tako lepo, pravilno in od srca, temu smo se čudili. Zato so poslušalci z največjo pazljivostjo poslušali njegove besede ter mu naudušeno pritjevali. — Kakšne šole naj imajo na Koroškem preuzel in zanimivo govoril je nadarjeni sobojevnik naš č. g. Weiss iz Beljaka. Narod je z velikim zanimanjem poslušal tudi ta govor in ga pohvalno sprejel. Ko je še neki drugi govornik odgovarjal na razne ugovore, ki se nahajajo med ljudstvom in zavrnil vsa kriva mnenja o naših težnjah, zahtevah, naših voditeljih — duhovnikih i. t. d., zaključil je g. predsednik Legat z naudušenim trikratnim uzklikom presvitlemu cesarju to vele zanimivo zborovanje. — Prosta zabava je bila veselica v pravem pomenu besede. Govor se je vrstil za govorom, napitnica za napitnico. Vrli pevci iz Malovšč in Blač so nas kratkočasili z divnim svojim petjem. Peli so vse komade iz pesmarice, izdane po Mohorjevi družbi, tako lepo in točno, da niti v beli Ljubljani ne bi mogel najti boljšega petja. Ni čuda, da je narod nepremaknjen ostal na svojem prostoru. — Imamo še maso, imamo še narodni živelj, ki se daje naudušiti, to je pokazal naš politični shod. Treba le, da ima narod moč, ki ga bude, uče in vodi. Ah žal, da v tem, kakor v drugih sosednih krajih, takih mož pogrešamo. Tisti pa, ki so poklicani, biti učitelji in buditelji naroda, raje roke križem držé, raji se bratijo z zakletimi nasprotniki našimi! Bože daj, da bi vender kdaj ustali in prišli možje, ki bi bili naši in zabranili pogin naroda našega!

Iz Šiške, dne 3. februarja. Šišenska čitalnica ohranila je v sebi tisto življenje, ki se je za dōbe Janeza Bleiweisa razvijalo po naših čitalnicah. To kažejo njene veselice, in kar je sosebno važno, tistih stanovskih razlik, ki so toliko cvetočih čitalnic upropastile, v šišenski čitalnici ni. Dne 2. februarja priredila je ta uzorna čitalnica v proslavo stoletnice slovenskega časnikarstva in v proslavo prvemu slovenskemu časnikarju šišenskemu rojaku, Valentinu Vodniku lepo „besedo“. Občinstvo je z izredno zadovoljnostjo sprejelo vse, kar nam je podal marljivi odbor. Samo vojaška godba ni bila prav v redu. Zato pa so se tembolj odlikovali pevci in pevke, ki so pričeni z Vodnikovo: „Kdo rojen prihodnjih bo meni verjel, da v letih nerodnih okrog sem pel“, ves večer kazali svojo nenavadno ustrajnost. Čitalniški pevski zbor je pod vodstvom g. Karola Rožanca znatno napredoval. Jedna najlepših točerk bil je nagovor starega narodnjaka in predsednika čitalnice, g. Frana Drenika. „O svečnici“ — nekako tako je govoril vrli rodoljub — „praznujemo leto za letom spomin Valentina Vodnika. Če kdo ne ve zakaj, naj izve, da narod slovenski Vodnika slavi, ker vrednejšega moža ni bilo in ga ni. V V. Vodniku gledamo združene sijajne vrline. Vodnik je Slovencem bil, je in ostane uzvišen uzor. Pesniki, pisatelji častili so ga in časte; duševni veljaki so priznavali in priznavajo njemu prvenstvo. Koliko more jeden znati, delati, koristiti človeštvu sploh in svojemu narodu, to priča Valentin Vodnik, to kaže novejša zgodovina naša, ki se z Vodnikom še-le pričinja. Valentin Vodnik ni bil le učenjak, pesnik in pisatelj, on bil je tudi prvi slovenski novinar. Kakor blesteči

meteor so se pokazale „Ljubljanske Novice“ na slovenskem obzorju ob svečnici 1. 1797. Ves naš napredek je le nasledek pričetku po Valentinu Vodniku. Zato hvaležno venčajmo kip pesnika prvaka, preslavnega svojega rojaka. Valentinu Vodniku, prvemu slovenskemu novinarju večna slava!“ Iz grl zvestih Vodnikovih rojakov pa je tedaj zagrmelo: „Slava našemu Valentinu, slava!“ Čitalnice slovenske, delajte tako, kakor dela šišenska čitalnica, in hišo, ki jo je začel zidati Valentin Vodnik, dožidali bomo do vrha!

Iz zlate Prage, 2. februarja 1897. — Ko so se zopet pričele seje deželnega zbora, prečital je namestnik grof Coudenhove, kot zastopnik vlade, izjavo, v kateri proglašala vlada, da se odloži sklepanje postave o narodnostnih kurijah, po katerih Nemci tako hrepene; da ostane češko kraljestvo nerazdelno (s tem vlada priznava, da čisto nemškega ozemlja na Češkem sploh ni); kōnečno, da se izdela skoro nov volilni red, po katerem bi bila najbrže zagotovljena češkemu narodu večina v deželnem zboru, dočim odločuje sedaj plemstvo.

Ta izjava se je na češki strani sprejela z veseljem, na nemški se pa šóbijo in jadikujó. Čisto naravno! — Nekateri pravijo, da so se vlada in mladočeški poslanci že na Dunaju dogovorili o tej izjavi. Taki govorniki niti „Nár. Listy“ niso odločno oporekali. Sicer bi to ne bilo nič čudnega; kajti vlada se trudi na vso moč, da pridobi v svojo večino češke poslance — če ne za vedno, pa vsaj za obnovljenje pogodbe z Ogrí, o kateri se pripoveduje, da bode tako izdelana, da jo Čehi lahko sprejmo z dobro vestjo.

Da bodo imeli Mladočehi pri volitvah lažje stališče, obljubila je vlada, da uvede takoj, ko se odloži češki deželni zbor, pri sodiščih in političkih uradih na Češkem, Moravskem in v Šleziji notranji češki uradni jezik. In ta bode imel pristop do vseh uradov prve in druge instance; torej se bo i po nemških krajih na Češkem uradovalo v češkem jeziku. Dunajski dopisnik „Politik“ je poročal, da bi se potem uradovalo češki celo pri najvišjih uradih, pri ministerstvih tudi — izimši domobransko ministerstvo. — Za uradnike, ne več češkega jezika, določila bi se doba 10 do 15 let, da se ga naučé.

Sej je imel deželni zbor še le šest, izmed katerih pa peta ni bila — sklepna! Vršila se je v ponedeljek med dvema praznikoma. Posebnega se ni sklenilo nič. Važno bi bilo morda, da se je sklenilo, da se letos še ne voli direktno po kmečkih občinah; vlada pravi namreč, da se ji dela preveč ovir, da bi mogla vse potrebno ukreniti.

Financije češkega kraljestva so jako čudne. Za leto 1897. je potrebščin 18.448.665 gld., katere naj bi se pokrile z dohodki 1.359.955 gld. Morebiti bi se dale, ko bi ljudje ne znali računati.... Drugega pomočka ni zoper to slabo finančno stanje, nego da se dajo češkemu deželnemu zboru pravice, katere je nekdanj imel, in da se izvrši češko državno pravo. Morda se ta najiskrenejša želja vsakega Čeha vender-le izpolni; vsaj govorica se razširja, da se bo dal češki kralj Fran Josip I. venčatis krono sv. Václava v prihodnjem letu. Če ni to zopet nova obljuba vlade?

Nemški poslanci grozé z izstopom iz deželnega zbora. Češki listi pravijo, da jim je čisto prav; kajti sedaj bi si Mladočehi bolje izkoristili odsotnost nemških poslancev, nego so jo nekdanj Staročehi. —

Še malo o državnozborskih volitvah. — Udeležile se jih bodo vse stranke na Češkem. Staročehi so ustali iz političkega groba in sklicali na dan 7. februarja svoje zaupne močje na posvetovanje. — Katoliško politično društvo za češko kraljestvo je imelo shod 31. januarja. Kanonik Kuchynka je predlagal, da postavi katoliška stranka svoje samostalne kandidate. Tej stranki se je priklopilo tudi konservativno češko plemstvo, kar je Madočehe zelo nemilo dirnilo; kajti niso še pozabljeni pokloni, ki sta si jih delala knez Schwarzenberg in dr. Herold v državnem zboru. Ta stranka se ne razločuje dosti od kranjske kat. narodne stranke. Čujmo, kako je govoril duhovnik Šimon! „Ži-

vimo v dobi kompromisov; in mogoče je, da se zvežejo ob državnozbornih volitvah. Staročehi in Mladočehi. Mi se pa ne smemo zmeniti za noben kompromis; moramo stati trdno kot zid in z vsemi silami agitovati za svojega kandidata. ... Zato le veselo v boj, da bode vse pokalo. ... Ali ni to ravno tako, kakor na bivšem shodu zaupnih mož katoliške narodne stranke na Kranjskem?

Važni dogodki.

Volilna agitacija za novi državni zbor se je zapričela z vso odločnostjo, saj pa je čas za pripravljanje jako kratko odmerjen. Prvotne volitve, t. j. volitve volilnih mož, vrše se že v drugi polovici februarja, volitve poslancev pa v prvi polovici marca. Z volilnimi oklici, z razpoložnim časopisjem, z volilnimi shodi in z osobno agitacijo skušajo posamezne stranke pridobiti si zaupanje volilcev. Zlasti živ je volilni boj na Nižjeavstrijskem, kjer ne nastopa nič manj nego pet strank: liberalna, socialnodemokratska, nemško-narodna, socialnopolitična in pa antisemitska. Največ uspeha je seveda pričakovati antisemitom, katerih geslo je, iztrgati še zadnjo postojanko, t. j. državnozbornske mandate, razpadajoči liberalni stranki. Splošno se pričakuje, da v novi zbornici zavlada bolj svež duh in da se nova zbornica ne bode tako voljno pokoravala vsakemu migljaju ministrov. Novih poslancev je pričakovati posebno iz Galicije, kjer je poljska ljudska stranka že dolgo na pozorišču in si pridobiva ukljub vsem zaprekam vedno več tal. Poljski prosti narod noče nič več čuti o žlahčičih, katerim je blaginja naroda bore malo na srcu.

Italijani so se oddahnili ob ugodnih poročilih iz Afrike, ki javljajo, da so se derviši pomaknili globoko proti jugu. Tako je za enkrat izginila nevarnost, ki je pretila laškim naselbinam, polegla se je bojazen, da nastopijo tako kritični časi, kot lansko leto. Italijani niso bili za boj pripravljeni, v eritrejskih kolonijah razpolagajo jedva s 5000 vojaki, a derviši so bili dokaj močnejši. Sedaj ne preostaje Italijanom drugo, kot pomnožiti svoje posadke v Afriki, s tem pa seveda tudi povečati vojne stroške. Najbolje bi bilo za Italijo, da opusti svoje visoko leteče namerje ter se raje pobraje za svoje financije.

Grof Muravjev je hitro nastopil po naročilu carja potovanje, ki ga je vedlo na danski dvor v Kodanj, kjer so ga kot starega znanca preprijazno sprejeli, odtod v Pariz in pa v Berlin. V Parizu je bil sprejem naudušen in sijajen, saj se Francozi potrudijo vsakemu rusku gostu utisniti v dober spomin v njih sredi prebitih dni. Grof Muravjev je imel v Parizu s predsednikom Faurom in pa z unanjim ministrom daljši pogovor, ki je dal listom seveda mnogo pisati. O razmerju med Rusijo in Francijo se še pogosto mnogo govori in piše, krakko dejstvo je, da je med Francijo in Rusijo zveza, katere podrobnosti pa niso znane. Dokler ni bilo oficijalno določeno, da poseti Muravjev tudi Berlin, bilo je nemško časopisje nekako tiho in pobito. Potem pa, ko je prišel tudi na nemški dvor v goste, ohrabrilo se je zopet in dokazovalo, da so francoske aspiracije prevelike, da bi mogli iti Rusi z njimi čez drn in strn. Vse pisarjenje ne kaže drugo kakor dejstvo, da je Nemčiji skrajno nepovoljno, če so francosko ruske vezi tesne in prijateljske. Iz Berlina se je povrnil ruski minister v domovino.

Francosko ministerstvo Melinovo bi bilo pretekli teden skoro podalo ostavko. Nevarnost je pretila ministerstvu v debati o premijah na slador. Pri vladni predlogi, ki je merila na to, da se premije povišajo, predlagal je neki socialistični poslanec premembo vladne predloge. Glasovanje o tej premembi predloge bi bilo usodno za Melina in tovariše, da ni bil upravitelje dni Muravjev v Parizu. Melin se je protivil predlagani premembi, ali poslanci so pokazali z glasovanjem, da niso z vlado jedini. Le oziri na gosta so doveli poslance, da so svoje stališče proti vladi premenili; smatralo se je namreč za Francijo nečastno, da bi bila uprav ob takem času brez ministerstva.

Turški sultan je naposled privolil zahtevi poslanikov, da naj se v orožne čete na otoku Kreti sprejmejo tudi kristjani. Nabiranje orožnikov se je že zapričelo, ali ne gre prav od rok, ker je plača določena orožnikom prenizka z ozirom na težavni posel in nevarno nalogo. Doslej se je zgledilo dvesto Črnogorcev, ki so bili gotovo po ruskem priporočilu sprejeti. Nekim v Carigradu bivajočim Hrvatoma se je tudi ponudila služba orožnikov, ali ti so zahtevali dvakrat toliko plačo. Poveljstvo teh čet preuzame major Bor, Anglež po rodu, ki se je že skazal jako spretnega v službi na otoku Cipru. Preosnove, katere hočejo poslaniki predložiti sultanu, so gotove in se oddado koncem februarja, ko jih odobre velevlasti, na pravem mestu. Zgodovina teh preosnov nam dovoljuje sklepati, da do potrditve preosnov in pa do praktične izvršitve poteče še mnogo časa. In kdo ve, kakšen bo uspeh?

Tudi bolgarska vlada je izprevidela, da so zahteve časa postale druge, zato je notranji minister v sobranju predložil predlogo o novem volilnem redu. Vsi nedostatki se ne bodo odpravili, zato vlade rade skrbe, ali za nekaj korakov do pravega, vsem zahtevam ustrezajočega volilnega reda, bodo Bolgari bliže.

Narodno gospodarstvo.

„Glavni pripomočki“ zoper agrarno krizo.

Mnogo se govori in piše v poslednjih letih o propadanju kmetijskega stanu. Ako le površno pregledujemo statistiko kmetijskih razmer, pripoznati moramo, da so tožbe opravičene. Saj so se v Avstriji dolgovi na posestvih pomnožili od l. 1868—1892. za okroglih 800 milijonov v deželah z urejenimi zemljiškimi knjigami. (Nižje in Gornje Avstrijsko, Solnograško, Štajarsko, Koroško, Kranjsko, Češko, Moravsko in Šlesko.) Ves hipotečni dolg je iznašal v teh deželah koncem 1892. leta 2,183.957.232 goldinarjev proti 1.405.270.729 goldinarjev 1867. leta. Število izvršilnih dražeb množi se od leta do leta. V zgoraj imenovanih deželah se je prodalo dražbenim potom 1868. leta 4990 zemljišč in l. 1892. že 8614.

Umevno je torej, da i teorija i praksa išče uzrokov žalostnim razmerom, osobito ako uvažujemo, da kmetijska kriza najneugodnejše deluje na vse druge socialne sloje.

Nemški agrarci, osobito 1893. leta v Berlinu ustanovljeni „Bund der Landwirte“, pričakuje pomoči kmetu, ne ozirajoč se na manjša sredstva, jedino v treh takozvanih „glavnih pripomočkih“: predlog Kanitzev, dvojnata valuta, odstranitev rokavne trgovine.

Zahtevam nemških agrarcev so se pridružili tudi avstrijski in pridejali zraven pri nas že udomačeno carinsko povišanje.

Ali so ta sredstva izvršna in pripravna za vse kmetijstvo?

Cena žitu se neprestano menja. Temu je kriva največ tuja konkurencija, zlasti ameriška. V Severni Ameriki je ležalo še pred nedavnim časom ogromno zemlje neobdelane, katera se je v kratkem času izpremenila v obdelano polje. Svet dobi ondi novonaseljenec malone zastonj: po veliki vojni olajšavi, tehniških pripomočkih, ogromnih elevatorjih, plavih na kanadskih jezerih in vedno zboljšujočih se transatlantskih parnikih padla je cena ameriškemu žitu na najmanjšo ceno. Ta cena pa tlači ceno evropskemu žitu.

Žitne cene na Nemškem so bile poprečno za 1000 kg:

leta	pšenica	rž	ječmen	oves
1879—1883.	210 m	167 m	163 m	143 m
1884—1888.	171 m	135 m	145 m	130 m
1893.	157 m	136 m	157 m	157 m
1894.	138 m	118 m	145 m	136 m.

V Avstriji pa je stal primeroma i hl:

	pšenice	rži
l. 1873.	11.27	gold. 8.53
„ 1877.	11.03	„ 8.51
„ 1880.	9.97	„ 7.99
„ 1884.	8.21	„ 6.84
„ 1890.	7.69	„ 6.46
„ 1893.	8.28	„ 5.63

Najprej zahtevajo naši agrarci, da se z ozirom na to poviša carina. Na tuje žito naj

se naloži tako visoka carina, da bi moglo domače žito na trgu z njim tekrovati. Ali to sredstvo je zelo — nepopularno. L. 1893. je plačevalo zemljiški davek v Avstriji 4,392.971 ljudi.

Od teh jih je plačevalo od 1000 davkoplačevalcev:

	do	1 gold.	403
nad	1	2	166
„	2	5	188
„	5	10	97
„	10	20	63
„	20	50	55
„	50	100	19
„	100	200	6
„	200	500	2
„	500		1

Te številke nam prav jasno kažejo razmere v naši državni polovici. Oni, ki plačujejo do 2 goldinarja davka, so zvečine dninarji, tvorniški delavci, obrtniki, ki obdelujejo svoje parcele poleg svojega posla. Vsi ti morajo še celo kupovati žito, oziroma moko za svoje potrebe, in njim gotovo ne koristi povišanje žitne cene. Teh je pa polovica vseh, ki plačujejo zemljiški davek. Pa tudi drugim, ki plačujejo do 10 goldinarjev zemljiškega davka, po največ krajih prav malo žita preostaje za prodajo. Jedva 20 odstotkov nam ostane, katerim je v resnici za visoko ceno.

Dalje je pa tako povišanje carine tudi neizvedno radi tesnih gospodarskih vezi in odvisnosti posamičnih držav, da jedna država radi raznih kompromisov nima proste roke.

Drug predlog agrarcev, posebno na Nemškem, je dvojnata kovinska vrednost. Tudi v naši državi Poljaki in češki fevdalni plemiči tišče po taki pomoči, katero dokazujejo na ta-le način: ker se je uvela zlata veljava v velikih evropskih državah, poskočila je cena zlata in s tem cena denarja, ker se po zlatu vedno bolj pouprašuje. Ko bi se uvel bimetalizem, ustanovila bi se nekaka odnosnost mej zlatom in srebrom, in cena denarja bi se uravnavala po kovini, ki pada v ceni, t. j. po srebru, torej bi prenehala rasti cena denarju. Toda bimetalizem se danes uvesti ne more, ker bi država, ki bi to ukrenila, morala ogromno trpeti pri mednarodni trgovini. Saj se vender gospodarski močne države, kakor je Angleska, ne bodo dale privedi do tega.

O rokavni trgovini kot tretjem pomočku ne bomo govorili, ker je dotični predlog v državnem zboru pred nekoliko dnevi prav malo tolažljivo obsodil minister.

Tudi zadnja resolucija agrarcev menda ne bode imela dosti uspeha.

Še za jedno sredstvo se oprijemljejo prijatelji kmetijstva, t. j. „Kanitzev predlog.“)

Grof Kanitz je predlagal v nemškem državnem zboru, da bi država pokupila vse žito, katero se dovaža iz inozemstva, in je prodajala po določeni ceni, ki mora biti večja od cene na svetovnem trgu. Morala bi se uzeti povprečno cena domačega žita v zadnjih 40 letih, t. j. za pšenico 21.50 mark, za rž pa 16.50 m za 100 kg. Posledica temu bi bila, da bi se tudi cena domačemu žitu pouzdignila do te višine.

Sličan predlog je stavil na Francoskem socialistički poslanec Jaurès, ali ta dva predloga nista nikjer dobila večine, ker so se povsod liberalne stranke upirale, češ, da bi se s tem žito podražilo in imelo isti učinek, kakor pri visoki carini.

Sem spada konečno še predlog mlinarja Vincencija Tilla v Brucku nad Muro. Till se v prvi vrsti ozira na mlinarje in peke, in še-le v drugi na poljedelce. Razmotrival je takole: Četudi se cena žitu na evropskih trgih vedno menja, vender ostane cena kruhu neizpremenjena. Četudi je na nekaterih mestih žito dražje, vender je tam kruh cenejši, na drugih mestih zopet narobe. Začel je premišljevati uzroke temu pojavu in prišel do zaključka, da uzrok tiči v neracionalnosti in raztresenosti pekovskega obrta, da ves razloček med žitno in krušno ceno prouzroča pekovska režija.

Zato predlaga Till: Država naj uzame pekovski obrt v svoje roke, in sicer tako, da bi

*) Primeri Wiener Landwirtschaftliche Zeitung, 23. maja 1896.

kupila vse žito, katero se pridela v državi, dala je zmleti za določeno ceno v mlinih, v državnih pekarnicah pa bi se pekel kruh. S tem bi se mogla cena žitu zvišati za kmeta, kruh pa bi bil cenejši. Tillov predlog ugaja morda še najbolj, ker se ozira na konsumente.

To so „velika sredstva“ agrarcev. S temi hočejo rešiti kmetijski stan pogina. Po našem mnenju se more pomoči s takimi splošnimi sredstvi delavcem in, recimo, obrtnikom, ki imajo približno jednake koristi, najsi delajo v tej ali onej tvornici, v tem ali onem mestu. Toda kolik razloček med kmeti v posamičnih deželah, kaj še le v posamičnih državah! Gorovje, doline, reke, močvirja, podnebje, vse upliva na kmetijstvo toliko, da si zastopniki istega stanu najhuje nasprotujejo.

Če zahteva veleposestnik pet do šest goldinarjev carine, manjši kmetje bi bili jedva zadovoljni z desetimi, ker bi se še le tedaj malo poznalo pri ceni njihovega žita.

Naj najpoprej doženo enquete v posameznih deželah, ali celo okrajih, kaj koristi tu, kaj tam. Z nekaterimi velikimi zahtevami se ne stori nič, ker imajo vrednost le za nekaterne, morda celo samo za one, ki nimajo uzroka tožiti.

Kako kričečo sliko bi sestavila enketa iz vse države! Tu žive dobro kmetje z malimi parcelami, veliki posestniki nazadujo. Obmestni kmetje bogate, rodovitna zemlja in blago podnebje ne moreta rešiti pogubljenosti se posestnikov. Kreditne razmere tu tirajo v pogubo, ondi so že rešile stotine kmetov.

Te in še množino drugih razmer bi morala upoštevati enketa. Najti se morajo najprej pravi uzroki v posamičnih krajih, potem pa na noge s pripomočki!

Državnozborske volitve.

V Ljubljani utegne nastati zelo živo volilno gibanje. V V. skupini kandiduje g. Matija Kunc, krojaški mojster in hišni posestnik, proti Gostinčarju, kandidatu krščanskih socialistov.

V samem mestu Ljubljani imamo dozdej tri kandidate. Kandidujo namreč: gospod Josip Kušar, deželnosodni svetnik g. Vencajz in g. dr. A. Mosche, a morda se tem še kdo drugi pridruži.

V notranjskih kmečkih občinah ne mara več kandidovati g. dr. Ferjančič, ker nima nobenega upanja, da bi zmagal.

O volilnem gibanju na Goriškem in Koroškem poročamo v današnjih dopisih, ki so nam došli od naših stalnih sotrudnikov iz teh dežel.

Shod zaupnih mož vršil se je dne 4. februarja v Celju. Sklicalo je ta shod „Slovensko politično društvo“. Razgovor je bil o kandidatih za mestno skupino celjsko, celjskobreško kmečko skupino in pa za peto skupino. O sklepih tega shoda niše nam nič znanega. Ako bo potreba, skliče „Slovensko politično društvo“ drugi shod zaupnih mož v Maribor, kjer se bode pogovarjalo o kandidatih za mariborski in ptujski volilni okraj.

Kranjski Nemci tudi nočejo zaostati in prirede v kratkem shod v Ljubljani.

Občne nove volitve za poslansko zbornico državnega zbora določene so v Ljubljani, in sicer: dne 19. marca za volitev iz občnega volilskega razreda, dne 18. marca pa za volitev poslancev mest in trgov. Dotični imeniki volilcev bodo razgrnjeni od 3. do 10. februarja letos v mestni dvorani v pregled.

V občnem volilskem razredu volijo poslance volilni možje, izvoljeni po volilnih opravičencih. V Ljubljani voliti bode 59 volilnih mož, in sicer v

I. (šolskem) okraju	8
II. (šentjakobskem) okraju	13
III. (dvorskem) okraju	18
IV. (kolodvorskem) okraju	15
V. okraju	3
VI. Vodmatu	2

Te volitve vršile se bodo 4. dan marca letos od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Slovanski svet.

Preuzvišeni vladika Josip Juraj Strossmayer nastopil je dne 4. t. m. 83. rojstni dan.

Hrvaški listi spominjajo se o tej priliki svojega največjega dobrotnika. Današnji svet ima trojico najslavnejših mož, a ti so: Lev XIII, Gladstone in Strossmayer. Ta slavna trojica predstavlja zmago duha proti materijalizmu. Tudi slovenski narod, ki je tesno spojen z bratskim narodom hrvaškim, kliče naudušeno: Bog živi diko hrvaškega naroda, Josipa Jurija Strossmayerja.

Nov šaljiv list začne izhajati v Ljubljani. Kakor izvedamo iz zanesljivega vira, bode novemu šaljivcu namen, razbijati slovenskonemško zvezo na Kranjskem.

„Slovenski Narod“ večkrat govori, da je „Slovenski List“ glasilo Gregoričeve stranke. Z isto pravico smemo mi trditi, da je „Slovenski Narod“ glasilo Tavčar-Schwegljeve stranke.

Gospod kanonik Andrej Kalan je postal vodja katoliškonarodne stranke v Ljubljani. Čudimo se, da se je prezrl g. ravnatelj Fran Povše, ki je predsednik osrednjemu volilnemu odboru katoliškonarodne stranke v Ljubljani.

Lega Nazionale v Trstu. Predsednik tega društva poslal je dne 4. januarja 536 gl. 43 nvč. na naslov tiskarnice na Reki, v kateri se tiska „Prava Naša Sloga“, to je list, ki deluje zoper Slovence in Hrvate in ki obrekuje Spinčiča in Laginjo. Ta vest nas poučuje, v kake namene se rabijo denarji, ki jih nabira „Lega nazionale“.

Boj za slovenščino na c. kr. pošti v Trstu. K zadnjemu poročilu pristaviti nam je še, kako je višji poštni ravnatelj sprejel slovensko deputacijo. „Edinost“ je poročala o tem obširno in je radi nekaterih stavkov, v katerih je izražala svoje ogorčenje, bila zaplenjena.

Deputacija „Tržaške posojilnice in hranilnice“ šla je torej najprej h gospodu predstojniku. Ta je sicer zagovarjal stališče pošte, ali je vendar priznal, da je opravičeno zahtevan je po slovenskih tiskovinah, ter je storil vsaj v tem svojo uradniško dolžnost, da je bil uljuden. Žal, da ne moremo tega reči o gospodu ravnatelju, kajti vedenje gospoda Pokornega je bilo, da ne rečemo hujšega — skrajno neuljudno in vsekakor neprimerno višjemu državnemu dostojanstveniku. Bil je sila razburjen, tako da deputacija ni prišla hitro do besede. Ko pa mu je vendar mogla povedati, da je prišla pouprašat, da li hoče ugoditi pravični zahtevi, rekel je gospod ravnatelj, da on nima nobenega dekreta od ministerstva, s katerim bi mu bilo ukazano, da mora izdajati slovenske oddajnice, ampak da ima povelje le za slovenske sprejemnice. Nadalje je rekel, da slovenskih oddajnic ljudstvo sploh ne zahteva, ampak le neki „štirje agitatorji“. Ko je zopet deputacija izjavila, da naj slednjič vendar pove, da li hoče ugoditi nje pravičnim zahtevam, ali ne, namreč da naj bi se obrnil do ministerstva v ta namen, da se bodo dajale slovenske oddajnice, če že res nima dekreta za to, tedaj je rekel gospod ravnatelj: „Was? Ich sollte das thun?! Ich werde den Herren Slaven nicht als Agitationsmittel dienen! Wenden Sie sich, an wen Sie wollen, wenden Sie sich an den Herrn Spinčič, der hat ja vor kurzem über hiesiges Postamt im Parlament geschimpft, er nannte es Augiasstall — wenden Sie sich an Ihren Herrn Spinčič; soll er mit seinen ritterlichen Waffen auftreten!“ To je po slovenski: „Kaj? Jaz naj storim to! Jaz ne bodem gospodom Slovanom agitacijski pripomoček! Obrnite se, do kogar Vam drago, obrnite se do gospoda Spinčiča, saj je nedavno psoval v parlamentu tukajšnji poštni urad, imenoval ga je Augijev hlev — obrnite se do svojega gospoda Spinčiča, nastopi naj on s svojim viteškim orožjem.“

O trojezičnih tiskovinah niti ni hotel slišati! In zopet je rekel gospod ravnatelj: „Ich werde mir wegen vier Agitatoren keine Unannehmlichkeiten bereiten.“ To je po slovenski: „Ne bodem si nakopaval neprijetnosti radi četvorice agitatorjev.“

To je bil uspeh slovenske deputacije kar pa je res uspeh za slovensko stvar v Trstu. Svoje mnenja ne smemo izraziti, ker bi morda tudi mi bili zaplenjeni. Le to omenjamo. Vlada resno misli uvesti in izvršiti enakopravnost

in enakoveljavnost češkega jezika na Češkem, Moravskem in Šleškem. Upamo torej, da bode te enakoveljavnosti deležen tudi slovenski jezik. Za to pa se moramo odločno boriti.

Umeščenje novega praškega župana dr. J. Podlipnega se je zvršilo na jako slovesen način v soboto dne 30. jan. ob 10. uri popoldne v veliki sejni dvorani staromestne „radnice.“ Po nagovoru umeščevalca c. kr. namestnika Karola grofa Coudenhove je v krasnem govoru razvil novi župan svoj program, iz katerega kaj lepo odseva iskrena ljubezen do mesta, kateremu stopa na čelo. „Ta naša zlata, st oštolpa, slovanska, kraljeva Praga — bila je doslej pepelka, dasi se zove glava kraljestva,“ je dejal. Ponavlja je poudarjal slovanski značaj Prage, katero imenuje zgodovinar metropolo zapadnega Slovanstva. Glede na Nemce, bivajoče v njenem ozidju, je obljubil župan, da se bo ravnal po besedah pesnikovih: „Kdor je sam vreden svobode, zna ceniti vsako svobodo.“ Potruditi se hočem — je dejal — da se ne bo nikomur krivica godila. Obširno je govoril umeščenec o načrtih, katere bo treba izvesti v bližnji bodočnosti v blagor Velike Prage. Ustoličenja se je udeležilo mnogo odličnih gostov. Prišel je počastiti novega župana dr. Fr. Rieger. Prišlo je mnogo poslancev, veleposestnikov. Višja duhovščina je bila vrlo zastopana. Bil je tamkaj prošt Tersch, prošt dr. Lenz, velemojster reda križevnikov dr. Horak, opat Stary, kanonik Karlach in drugi. Po dovršenem umeščenju je bila slovesna sv. maša v bližnji Tinjski cerkvi M. b. Zvonovi vseh patronatnih cerkva praških so zapeli, ko se je jel pomikati spreved iz „radnice“ proti omenjenemu staroslavnu svetišču: prvi je šel c. kr. namestnik, spremljan od mestnega župana dr. J. Podlipnega, za njima dostojanstveniki, gostje, mestni očetje in mestni uradniki. Pred cerkvijo je počastila spreved obožena meščanska garda. — Tako je bil umeščen slovanski rodoljub, katerega so naši „katoliki“ obrekli, a svojega obrekovanja ne preklicali.

Mestni svet tržaški razpravljal je v prvi svoji letošnji seji o utokih, uloženih v slovenskem jeziku. Kakor že našim čitateljem znano, ukazalo je namestništvo tržaškemu magistratu, da reši te utoke, potem pa je zahtevalo zopet, da jih reši v svojem področju. Poročevalec je rekel, da se je namestništvo postavilo na napačno stališče, da spada sestavljanje volilnih listin v preneseno področje; s tem ravnanjem da je namestništvo hudo kršilo pravo občine tržaške. Komisija predlaga torej, občina izreci svoj svečani protest zoper postopanje namestništva in prijavi za svoj sklep namestništvu, kakor tudi ministerstvu za notranje stvari. Zbor je ta predlog sprejel.

Nato je ustal vladni zastopnik, namestniški svetnik dr. baron Conrad, ter naročil županu, da naj takoj naslednjega dne izroči c. kr. namestništvu zapisnik te seje in pa vse spise, tičeče se volitev. Mestnemu svetu tržaškemu tudi trdovratnost ne bode pomagala.

Tržaškemu županu došla je od namestništva naredba, da se razveljavljajo sklepi mestnega zbora z dne 27. decembra 1896. Zajedno izdela namestništvo samo volilne liste. Konečno nalaga ta naredba mestnemu magistratu tržaškemu, da mora upisati v volilne liste pomorske kapitane, umirovljene častnike, vojaške uradnike in uradnike državnih železnic, torej vse tiste, katerim občina krati volilno pravico. Zoper to naredbo se je možno pritožiti pri ministerstvu za notranje stvari.

Ista naredba določa, da se občinske volitve tržaške prične dne 17. februarja.

O **iredenti** je priobčila goriška „Soča“ jako zanimljiv članek, s katerim naj seznanimo tudi svoje čitatelje. Evo ga!

„V tržaškem „Piccolo“ smo čitali zadnje dni jako zanimljiv odlok c. kr. okrožnega sodišča v Trstu. Reč je bila ta: Dne 26. oktobra pr. l. je bil „Piccolo“ zaplenjen radi nekega članka, v katerem se je govorilo o cvetličnem šopku, kateri so poklonile tržaške gospe (?) kne-

ginji Jeleni povodom njene poroke z italijanskim kraljevičem. Proti tej zaplembi je podal urednik utok, kateri je pa okrožno sodišče odbilo, in sicer z jako zanimivo razsodbo.

V tej razsodbi citamo med drugim tudi to-le: „essiste di fatto, ed è notorio nelle nostre provincie del Litorale e del Trento, un partito malcontento del presente ordine di cose, che intende ed anela ad un distacco delle suddette due provincie del nesso della nostra Monarchia ed all' annessione delle stesse al vicino Regno d' Italia“, potem pa nadaljuje, da je stranka hotela pokazati svoja protidinastična čustva tudi s tem šopkom, čeprav se v listu pripisuje ta dar tržaškim gospodom. To je jedro uradnega spisa, seveda, v njem se podaje še mnogo drugih obširnih razlaganj.

Torej iz tega razvidimo, da tudi oblasti, zlasti sodne, ne morejo več prikrivati istinitega dejstva, da je v Trstu, Gorici in Istri protidržavna, protidinastična, torej uprav revolucijonarna stranka. Vse, kar so doslej pisali slovenski in hrvaški listi o tem protiaustrijskem rovanju Lahov, potrdilo je celo prvo sodišče, ki čisto jasno pravi, da je stranka okoli „Piccola“ nevarna državi. Ta pa je prav tista stranka, ki ima večino v tržaškem magistratu in tudi večino v istrskem deželni zboru. Tej stranki pripada tudi vitez Rinaldini, ki je poznan kot velik Italijan in ki zagovarja „quel partito malcontento“, poleg tega pa smo se velikokrat že prepričali, da se gode tej stranki na ljubo vsa mogoča nasilstva in nezakonitosti od vlade in njenih organov proti slovanski večini prebivalstva.

Ako opazamo z jedne strani, da okrožno sodišče s prstom kaže na italijansko večino ter jo naravnost obsoja kot revolucijonarno, z druge strani pa vidimo dejstvo, da je tu 118.000 Lahov in 184.000 Slovencev in Hrvatov, da pa Slovenci in Hrvati, dasi po številu v večini, niso niti v manjšini zastopani v deželni šolski svet, da je mnogo njih občin po vladni sili v nasprotnikovih rokah, da se jim ne priznava jezik niti v uradih, niti v šolah, kakor tudi ne v mnogih občinskih zastopih in še manj v deželnem zboru, nehoti se nam usiljuje uprašanje: vedó li na Dunaju, kaj in kako njihova vlada dela v teh krajih?

Mislimo, da ne vedó.

Dokler bodo Lahi gojili protidržavna čustva, dotlej se nam bo zdelo mogoče, da se med Slovane nalašč zasaja nezadovoljstvo, češ, kar se na Dunaju zapove, to izvršuje Rinaldini; vse pa kaže, da hočejo Slovane čisto podjarmiti in s silo zaprečiti, da se ne more razširjati slovanski duh.

Te politike ni težko razumeti. Željo, da se nemški propagandi ogladi in odpre pot do jadranskega morja, pospešuje neka gospoda na ta način, da se v prvi vrsti udriha po nas Slovanih in nas hoče zatreti; pri tem puščajo čisto v nemar dejstvo, da doje na svojih prsih neko drugo iredentovsko kačo. Po naših mislih je to nemška, strankarska politika, nikakor pa ne državna. Le strastni Grmani morejo jo zagovarjati, kateri pa niso nikakor dobri in verni državljani, ker ne gledajo na to, je li ista v korist Avstrije, in tudi ne, da se po tej politiki izroča Avstrija nevarnim viharjem za katerimi pridejo še nevarnejše posledice.

V ostalem pa ostanemo glede na iredentstvo pri načelu: boriti se proti njemu, kjer navaljuje na Slovanstvo, drugače pa le hladnokrvno gledati in prepuščati vladi in njenim organom, da ž njim obračunajo. To načelo je naj bolje za nas, ker smo prepričani, da vladni organi z jedne strani nas pozivajo proti iredentizmu, na drugi strani pa se prav istega poslužujejo proti nam Slovanom.

Morebiti nam bo kdo očital, da to ni lojalno. Tudi za to imamo odgovor: ako se od nas zahteva, da nastopamo proti tej stranki, tedaj tudi mi zahtevamo, da nam visoki krogi gredo na roko, kjer in kadar se bore te stranke proti nam; da bi pa mi morali pomagati vladi v boju proti tej nevarni stranki brez vsake koristi zase, to se pravi, z nami postopati kot z robom, nikjer pa ni pisano, niti v božjih niti

v cesarskih zakonih, da moramo vedno ostati robje. Ako visoki krogi mislijo, da iredentizem ni nevaren Avstriji, potem se tudi nam ni treba brigati zanj; če pa nasprotno mislijo, naj si pa zapomnijo besede: Teh pokrajin ne morejo očistiti iredente niti orožniki, niti komisariji, niti sodišča, niti ječe, pa tudi ne vešala, pač pa dajte nam sedaj zatiranim Slovincem in Hrvatom, kar nam gre po svetem pravu, zadovoljite veliko večino deželnega prebivalstva in — iredenta izgine kot kafa z naših tal.

Pomažarjevanje hrvaških otrok. Hrvaška ima svojo samoupravo in sama odločuje o šolskih stvareh. Naravno je torej, da si lahko ureja šole, kakor sama hoče. Vender temelj hrvaškemu šolstvu izpodkopava mažarska roka. Dasi Mažarji nimajo pota, po katerem bi mogli širiti mažarski jezik v hrvaške šole, a zato se poslužijo železnice. Na železnicah, ki premrežujejo Hrvaško in Slavonijo, nameščajo se za uradnike in služabnike trdi Mažarji in se na tak način naseljuje in pomnožuje mažarski živelj v čisto hrvaških krajih. Tem železničarjem ustanavljajo se mažarske šole, v katerih je tčni jezik mažarsčina, a učitelji trdi Mažarji. V teh šolah, ki raso, kakor gobe, dosegli so Mažarji že toliko, da otroci, ki hodijo v te šole, ne marajo drugače govoriti, nego mažarski. Celó beli Zagreb ima tako ljudsko mažarsko šolo! V teh šolah goji se mažarsko petje. Mažarji pa so posegli še po drugem pomočku. Metoda pomažarjevanja slovaških otrok prenesla se je tudi na Hrvaško. Znano je, da Mažarji nežno slovaško mladino siloma odvajajo v mažarske kraje, v katerih ostaje mladi Slovak toliko časa, dokler se popolnoma ne pomažari. Ko se pomažari, pošljejo ga nazaj v Slovake, kjer mladi odpadnik slovaški okužuje svoje brate. Ravno tako postopajo Mažarji na Hrvaškem in v Slavoniji. Železnični uradniki in služabniki silijo se, da pošiljajo svoje otroke v Segedin. Tu je ustanovljen internat za nežno hrvaško mladino; tu se pomažaruje hrvaška mladina temeljito. Ta internat v Segedinu je že prenapolnjen; ima namreč čez 120 hrvaških otrok! Ker pa je še dokaj hrvaških otrok, katere mislijo Mažarji raznaroditi, in ker je še mnogo železničnih čuvajev, katerim je treba deco raznaroditi, namerjajo Mažarji ustanoviti še drug internat v Kapošvaru.

Zadnji čas začeli so mladi hrvaški rodoljubi premišljati, kako bi se v bran postavili mažarskemu navalu. Proučujejo, koliko jim škoduje dotika in zveza z Mažarji, in so se uverili, da morajo proti pomažarjevanju vse stranke uzajemno postopati, ako hočejo preprečiti škodo, ki navaljuje na hrvaški živelj.

Občinske volitve v Pomjanu pri Kopru. Po občini pomjanski gorelo je te dni osem kresov, ki so naznanjali tužni Istri, da je pri občinskih volitvah v Pomjanu zmagala naša narodna stranka, a Italijani da so premagani. V vseh treh razredih zmagala je narodna stranka; trdo je šlo v prvem razredu, v katerem je zmagala slovanska stranka z 1 glasom večine. Na volišču je bilo 10 orožnikov. Posebne zasluge za zmago pridobili so si poleg drugih gg.: župnik Tomšič, občinski svetnik Veškovo in občinski tajnik Kušcar. Značilno je, da je kolovodja italijanske stranke bil odpadnik, tamošnji c. kr. poštar Bartolich (Bartolič). Slava pomjanski občini!

Taki so Lahi. „Naša Sloga“ poroča nam često, kako Lahi izdihujejo preko morja. Da gravitujejo Lahi v Italijo in da smatrajo Italijo za svojo domovino, to je obče znano. Naši Lahi ogrevajo se za italijanskega kralja, kakor da bi on bil njih kralj, govore pa o laških ministrih, kakor da bi to bili njih ministri. Ni torej čudo, da sovražijo vse, kar je avstrijskega. Laške petarde so nas o tem že tolikrat prepričale. V Pulju, v tem protiaustrijskem gnezdu, pa se je dogodilo nekaj, kar bode ali kar bi moralo mnoga uzdramiti. Prav v mestni stražnici pomazala se je slika Njega Veličanstva, presvitlega cesarja. Avstrija, pod svojimi krili gojiš neprijatelja!

V mestno hranilnico v Radovljici je meseca januarja 1897 uložilo 131 strank 28.583 gld. 31 kr., 36 strank uždignilo 7.506 gld. 53 kr., 34 strankam se je izplačalo posojil

22.440 gld. — Stanje ulog (453) 149.608 gld. 80 kr.; denarni promet 87.571 gld 10 kr.

Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani priredi v nedeljo dne 7. februvarja ob 4. uri popoldne javen društven shod. Razpored: 1.) Volilna pravica za deželni zbor, 2.) Volitev v peti skupini. 3.) Raznoterosti.

Poučni tečaj za ribiče bode letos prvi teden po Veliki noči, toda le tedaj, ako se do dne 15. februvarja t. l. zgledi zadosti ribičev. Vsled tega se posestniki in najemniki ribarskih okrajev prosijo, naj do navedenega dne slušatelje za ta tečaj priglasiyo c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Podpore morejo dobiti le taki udeleženci, ki dosedaj niso še bili v takem tečaju.

Prostovoljno gasilno društvo v Radovljici priredi veliko predpustno zabavo v nedeljo dne 7. februvarja t. l. v društvenem domu. Na razporedu je med drugim tudi burka s petjem: „Gasilno društvo v Jarenini“ ali „Kdo nam bodi poveljnik“. Na tej zabavi nastopi tudi prvokrat društvena godba, broječa 10 mož.

Užigalice „Družbe sv. Cirila in Metoda“. Založništvo prejelo je te dni toliko množino tega narodnega blaga, da vsako naročilo lahko točno izvrši. Zaloga je v trgovini g. Ivana Perdana v Ljubljani. Slovenci in Slovenke! Kupujte te družbine užigalice; s tem razširjate slovensko ime in gmotno podpirate „Družbo sv. Cirila in Metoda“.

Književnost in umetnost.

Dela Glasbene Matice za leto 1896: Foerster: „Pet samospevov s spremljevanjem klavirja“; Gerbič: „Trije dvospevi“; Pirnat: „Vzpomladna pesem“.

Anton Foerster napravil je svoje prve korake kot glasbenik v tistem kolu praških umetnikov, v katerem sta bila merodavna ustvaritelj češke glasbe Smetana in izvrstni umetnostni ocenjevalci in pijanisti L. Procházka. Bilo je to kolo praških „davidbündlerjev“, kateri so se namenili napovedati vojsko takrat vladajočemu filisterstvu v glasbi, Gumbert-Abtovj sentimentalnosti, da bi namesto nje uveli resnobno, karakteristično umetnost, kateri bi bila podlaga narodna. Prve četiri pesmi, označene z opus 1., izvirajo iz te dobe. Nosijo pa tudi jako jasno nje znake: teže po tem, da verno podado besede pesnikove; njih melodija kaže, da je vznikla iz češkega predavanega besedila. Spremljevanje se trudi, seveda kakor se to prilega tesni obliki pesme, da s svojimi figuracijami in harmonijskimi spojitbami preznačilno ne podpira besedila; melodijska invencija zlasti št. 3. in 4. naslanja se na češko narodno pesem. Zadnja pesem, označena z opus 57, kaže, da skladatelj umetnostnim načelom mladosti svoje ni izneveril, Samo da je tukaj črpal iz onega „milieu“, v katerem je prežil največji del življenja svojega: pesem je popolnoma jugoslovanska, žalobna elegija o izgubljenem boju za svobodo. To, kar mi danes najprvo zahtevamo od pesmi, namreč poetiško atmosfero pesmi, ta je osobito tej pesmi lastna. Gotovo radi tega, ker je že Simona Jenka pesmi lastna. Takisto polna poetiške atmosfere, v mirne, gladke tone udahnjena je pesem „Uprašanje“, katera meni najbolj ugaja.

Frana Gerbiča „Trije dvospevi“ kažejo na prvi pogled, da je njih skladatelj pevec in častitelj F. Mendelssohna in njegovih pesmi. Po tem so tudi vse prednosti in slabe strani dela. Prednosti: zelo spевна melodija, izredno gladka, mirno tekoča oblika, v obče velika jasnost, prozornost celote. Nedostatnosti pa: spevnost se preobrne časih na konvencijalno plat, okovi pregladke oblike ovirajo časih moč in resničnost izraza; prevelika jasnost v harmonijskem pogledu postaje ušesu, navajenemu moderni bogati harmoniki, prevelika skromnost. Zelo prijetno gane nas pri obeh prvih pesmih neka nežnost celote, neka milobna, gladka svetloba — nežna, gladka in vender ne sentimentalna. Kar se dostaje besedila, po mojem mnenju je za dvospev pravzaprav le pravi dvogovor ali pa pesem, katera izraža čustva, o katerih je verjetno, da bi

jih dve ali več osob moglo imeti v istem času. Skladati lirske izdihljaje pojedinca, to nasprotuje obliki. Sicer sem uverjen, da se rečene pesmi najtopleje sprejmo v najširših krogih: delajo namreč jako malo težav v igranju in so zelo hvaležne.

Stanka Pirnata pozdravl sem prav srčno v vrsti slovenskih skladateljev, ko je izšel njega prvi zbor Pirnat je takrat zasvedočil, da ima ukus in neko harmonijsko spretnost, kakoršne ne nahajamo med našimi diletanti skladatelji. Žal, da je pri njem, kakor se mi zdi, zmislil za obliko, ki ga moremo pridobiti in oplemeniti le, ako proučavamo in natanko analizujemo znamenita dela, zelo malo izražen in naobražen. Njegova „Vzpomladna pesem“ obstoji iz samih odlomkov, ki so sicer zelo lepi, iz vrste kratkih stavkov, kateri se vrsté brez stopnjevanja, ponajveč vsi obrnjeni v A-dur ali močno na A dur — popolnoma brezoblično delo, kjer nas niti bogata modulacija ne odškoduje za razdrobljenost celote. Sicer lepi efekti, ki jih dosega skladatelj, ne morejo odškodovati, ker se zvečine vrše ob troških besedila; brezkončno ponavljanje pojedinih stavkov in besed, pred čemer je skladatelj že bil posvarjen, prouzročuje, da niti čitatelj pesmi ne umeje. Pesnikovo delo moral bi vendar skladatelj postaviti v pravo svetlobo in dati mu pravo barvo, da se prav vidi. Absolutno neumetniški je porabiti pesem za oder, na kateri se glasb. draperije razobešajo.

Srčno mi je žal, da tretje delo nadarjenega skladatelja nahajam tako brez vsakega napredka v primeri z drugimi. Upamo, da nas prihodnje delo čisto drugače, prijetneje iznenadi.

K. Hoffmeister.

Aleksander Pečnikov, rodом Rus in najslavnejši goslarski virtuozi, koncertoval je dne 24. januarja v Nemškem Gradcu in dosegel največji uspeh. Nemška kritika ne more pre-

hvaliti mladega Rusa. Aleksander Pečnikov ima znane Laubove gosli.

Ruskoslovenski slovar profesorja M. M. Hostnika z rusko slovnico za Slovence prične se tiskati v „Goriški Tiskarni“ A. Gabrščka. Slovar bo obsegal kakih 30 tiskovnih pol. Ime profesorja Hostnika nam jamči, da bode delo dovršeno v znanstvenem pogledu. A da bode dovršen tiskarski del slovarja, temu nam je porok dober glas, ki si ga je pridobila Gabrščkova „Goriška Tiskarna.“

„Smiljana“, opera v dveh dejanjih, katero je spisal F. S. Vilhar, pela se je v hrvaškem deželnem gledališču v Zagrebu z velikim uspehom.

Slovenskoamerikanski koledar za l. 1897. Izdala tiskarna „Glas Naroda“, New York. To je že tretja izdaja. V tem koledarju se nam podaje „Zgodovina mesta New York“ z mnogimi lepimi slikami tega mesta. Založnik obžaluje, da ni mogel dobiti popisa prve slovenske naselbine v Minesoti, in pravi, da mu je zelo neprijetno, da mu ni mogoče iztrebiti tiskarskih napak, ker tam ni dobiti dobrega črkostavca, veččega slovenskemu jeziku. Sicer pa je koledar čedno opravljen in na lepem papirju tiskan.

O drugem češkem gledališču se razpravlja vedno živahneje. V to svrhu izvoljeni odbor je sklenil, da naj ima 900 sedežev (z onimi v ložah vred) in 500 stojišč. (Narodno gledališče ima 1100 sedežev in 750 stojišč). V novem gledališču se bo prirejalo vsako leto nad 200 predstav za ljudstvo in to ne le popoldne, temveč i zvečer. Dajale se bodo največ drame, kar je zelo značilno za probujeni češki narod.

„Hlidka“, filozofski i apologetski list, priobčil je v svoji drugi letošnji številki oceno o publikacijah „Družbe sv. Mohorja“ in „Slovenske Matice“. Kritika se dokaj laskavo izraža i o najnovejših pesmih A. Aškerc — popolnoma drugače nego slovenski list, ki zastopa prav tiste nazore.

Najnovejše vesti.

Na shodu zaupnih mož v Celju proglasili so se naslednji kandidati: za mestno skupino Celje Brežice g. dr. Juro Hrašovec, odvetnik v Celju; za kmetsko skupino Celje-Brežice g. Hugo vitez Berks, graščak na Blagovni; za peto skupino Celje-Ptuj g. Dragotin Hribar, lastnik tiskarnice v Celju; za kmetsko skupino Ptuj-Ljutomer g. dr. Lavoslav Gregorec, kanonik pri Novi Cerkvi.

Gosp. Fr. Robič je določen kandidat za kmetsko skupino mariborsko.

Lekarna A. Mardetschlaeger

„pri zlatem orlu“

v Ljubljani, Jurčičev trg poleg železnega mosta

priporoča svoje navlaš preparirano

ribje olje

prijetnega okusa in jako izvrstnega učinka. Cena steklenici 1 krono, 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

Za čiščenje in dezinfekcijo ust in zob priporoča se

Menthol ustna in zobna esenca,

ki teši zobobol. Velika steklenica 80 kr. Menthol zobni prašek 1 pločevinasta škatljica 30 kr.

Slabotne osebe (ženske, otroci) se opozarjajo na trvdikine kri krepijoče železnato malagavino s chino 1/2 l. 1 gld.

Najboljše odvajajoče sredstvo: Sagrađa malaga 1 stekl. 1 gld.

Stisnene sagrađapastile, narejene iz ekstrakta 1 škatljica (20 komadov) 1 gld.

Mag. ph. Mardetschlaeger, lekarnar in kemik.

Zalog drugod ni. P. n. občinstvo blagovoli naj se direktno obrni na: **lekarno „pri orlu“ v Ljubljani.** (37-1)

Na prodaj je za

(29 3)

5000 gld.
jednonadstropna hiša

v Vodmatu

obsezajoča 4 stanovanja in 12 let oproščena davka.

Poizve se natančneje pri tvrdki A. Hauptmann, Sv. Petra cesta v Ljubljani.

Melusine- ustna in zobna voda

deluje izborno proti zobobolu in gnjilobi zob, utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust 1 stekl. 50 kr.

Jedina zaloga

lekarna M. Leustek v Ljubljani,

Resljeva cesta št. 1,

poleg mesarskega mosta. (24-4)

Josip Leuz,

trgovec

v Ljubljani, Resljeva cesta

kupuje ter plačuje po možno najvišji ceni, kakor

(35-2) **ribniški, angleški in**

onejida-krompir, želod, hrastove

ježice, bukov žir, vsakovrstne

rastline (korenine in perje) v vsaki množini.

Plačuje takoj!

JOSIP REBEK,

ključavničarski mojster,

Francovo nabrežje št. 13. LJUBLJANA Francovo nabrežje št. 13.

Priporoča svojo delavnico za naročanje vseh

ključavničarskih del

ter napeljava

(11-5)

hišnih telegrafov in telefonov.

Postavlja strelovode

in prevzema tudi posamezna dela te stroke.

Cene nizke.

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu občinstvu najljudneje priporočam svojo

bogato zalogo

najraznovrstnejših

klobukov, cilindrov čepic i. t. d.

Zagotavljam dobro blago in nizko ceno.

(8-4)

Velespoštovanjem

J. Soklič,

Stari trg št. 1 (pod Trančo).

Trnkóczyja

ustna voda

steklenica 50 kr.

Trnkóczyja

prašek za zobe

škatljica 30 kr.

kakor tudi

vse medicinsko-kirurške in farmacevtske preparate, specialitete itd., dietična sredstva, homeopatična zdravila, medicinska mila, parfumerije itd. itd.

priporočajo in razpošiljajo na vse strani

22-3

lekarniške tvrdke:

Ubalđ pl. Trnkóczy v Ljubljani na Kranjskem,

Viktor pl. Trnkóczy na Dunaju, Margarethen,

Dr. Oton pl. Trnkóczy na Dunaju, Landstrasse,

Julij pl. Trnkóczy na Dunaju, Josefstadt,

Vendelin pl. Trnkóczy v Gradcu na Štajarskem.

Pošiljatev z obratno pošto.

FRANC ČUDEN,

urar,

Mestni trg. LJUBLJANA. Mestni trg.

Letošnja slaba kupčija primora me, ker mi je ostalo veliko blaga, prodajati po najnižji ceni in deloma pod svojo ceno, da razprodam nekaj svoje velike zaloge. Priporočam torej vsakemu svojo bogato zalogo zlatih, srebrnih in stenskih ur, verižic vsakovrstne zlatnine in srebrnine ter vabim slehernega, naj si blagovoli pri nakupovanju ogledati mojo zalogo. Zagotavljam najsolidnejšo postrežbo po kolikor mogoče nizkih cenah. (32-3)

Spoštovanjem

FRANC ČUDEN.**Janez Jax**

Ljubljana, Dunajska cesta 13.

priporoča svojo veliko zalogo

šivalnih strojev

(36-2)

in

strojev za vozarenje.

(biciklov, velopedov.)

Ceniki franko na razpolago.

Josip Petrič,

čevljar,

Ljubljana, Opekarska cesta št. 32.

opozarja cenjene podpornike domačega obrta na svojo **izbornu urejeno delavnico**. Izvršuje raznovrstno obutalo od najpriprostejšega do najfinjšega iz zanesljivega blaga prav trpežno in ceno (18-6)

priporoča

svojo bogato zalogo vsakovrstnih dežnikov in solnčnikov

po najnižji ceni. (34-3)

Njegova Svetost

Papež Leon XIII.

naročil je po svojem zdravniku profesorju dr. Laponij-ju lekarnarju **PICCOLI-JU** v Ljubljani najsrčnejšo zahvalo za Njegovi Svetosti vposlano

tinkturo za želodec.

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so **Piccoli-jevo tinkturo za želodec** preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno krepilo za želodec, ktera krepča želodec, pomnoži tek ter pospešuje prebavljanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 kr., 1 steklenic z zavijem 1 gld. 36 kr., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gld. 50 kr.

Najvišje priznanje (28-3)

lekarnarju **PICCOLI-JU** v Ljubljani kot prirejevalcu **kapljic za želodec**, ktere je z zadovoljnim uspehom Nj. c. in kr. Visok. prejasna gospa prestolonaslednica vdova nadvojvodinja

Štefanija.

izvolila opetovano uporabiti. — Cena steklenici 20 kr., 10 steklenic 1 gld. 50 kr.

Naročila izvršuje točno proti podvzetju lekarna G. Piccoli v Ljubljani.

Avgust Erzin.

Ljubljana, Kravja dolina št. 18, (Radeckega cesta)

priporoča (27-3)

svojo bogato zalogo premoga.

Cene:

Trboveljski premog 50 kilo 46 kr.

Kočevski " " " 34 "

Drva žagane in sekane 50 kilo 50 kr.

Andrej Rovšek,

kipar in izdelovatelj altarjev,

LJUBLJANA, Kolodvorske ulice št. 34.

priporoča (15-2)

svojo delavnico

vsem preč. cerkvenim predstojništvom in vsem ljubiteljem domače umetnosti.

Pripoznano umetniško dovršena dela.

Brata Eberl,

Ljubljana, Franciškansko ulice št. 4.

Pleskarska mojstra (4-6)

c. kr. državne in c. kr. priv. južne železnice.

Slikarja napisov, stavbinska in pohištvena pleskarja.

Tovarna za oljnate barve, lak in pokost.

Zaloga originalnega karbolineja.

Maščoba za konjska kopita in usnje.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 51.

priporoča svojo izbornu zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najpriprostejših do najfinjših ružave, zelene ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v poljubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamči za vse svoje izdelke jedno leto.

Cene nizke. (1-5)

FRANC PAVŠNER,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4, nasproti c. kr. gimnaziju

se priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu v naročila na

duhovniško in civilno obleko

po poljubnem kroju, zagotavljajoč trpežno, natančno delo, uljudno postrežbo in kar možno nizko ceno. (6-6)

Knjigoveznica Fr. Breskvar,

preje L. Šverljunga,

pred škofijo, št. 6, poleg Katoliške Bukvarne,

se priporoča v vezanje vsakovrstnih knjig.

Molitvenike družbe sv. Mohorja po več vkup poslanih veže po primerno znižani ceni. V zalogi ima tudi za vse družbine knjige lepo izdelane platnice za knjigoveze po deželi. (19-5)

Opozarja tudi še na svoje krasno izvršene platnice za „Dom in Svet“, Wolfow slovar itd. — Naročila na kakoršnešibodi platnice izvršuje po želji ali načrtu natančno in ceno.

Naznanilo otvoritve!

Trgovina s papirjem in pisalnim blagom v Ljubljani,

Šelenburgove ulice št. 6. (Poleg nove pošte.)

Usojam se p. n. občinstvu uljudno naznanjati, da proglašam svojo prodajnico še le danes za otvoreno, ko je dogotovljena njena oprava. Ker običujem z najboljšimi trgovskimi hišami, mi je mogoče imeti najboljše blago in postaviti najnižje cene. Prizadeval si bodem, da bodem imel vedno najnovejše v zalogi, posebno pisarniške, šolske, risarske in pisalne potrebščine, vizitnice, kuverte in vse v to stroko spadajoče stvari. Opozarjam p. n. občinstvo na svojo povečano **knjigoveznico**, priporočujoč se za obilni obisk. (31-3)

S velespoštovanjem

J. BONAČ.

I. kranjski

laneno-oljnati firnež.

I. kranjsko

čisto laneno olje.**Siccativ-firnež (sušilo)**

priporoča najcenejše

26-3

Adolf Hauptmann,

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežov, lakov in kleja v Ljubljani.

Andr. Druškovič,

trgovec z železnino

v Ljubljani, Mestni trg št. 9/10.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega v železarijo spadajočega blaga. (34-2)

Štedilnike, lonce, pozlačene nagrobne križe, drevesa za oranje, vodne žage in pile, kovanja za okna in vrata, vsakovrstno orodje za mizarje, tesarje, ključavničarje in kovače, cement, traverze in še veliko drugih za rabo v hiši ali pri obrtu potrebnih stvari.

Poštena postrežba.

Cene kakor pri razprodaji!

Cene kakor pri razprodaji!

Trgovina s specerijskim blagom in delikatesami.

P. n.

30-3

Usojava se najuljudneje naznaniti, da sva v novi hiši na vogalu Resljeve in Sv. Petra ceste otvorila svojo trgovino

s specerijskim blagom in delikatesami.

Istotam se nahaja najina

vinarna.

Potrudila se bova z najboljšim blagom postreči p. n. odjemalce in zadovoljiti p. n. goste z izbornimi mrzlimi jedili in izvrstnimi vini.

Z zagotovitvijo hitre in točne postrežbe bilježiva

velepoštovanjem

Kham & Murnik.

Razne vrste klobas, šunk, rib, sira i. t. d.

Zaloga raznovrstnih domačih in tujih vin.

Zaloga šampanjca, konjaka, rumna likera i. dr.